

איש חי
רב פעלים
רודף צדקה וחסד
ר'
משה שניצר
ז"ל
ב"ר מנחם מנדל ז"ל
תנצב"ה

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

בית המדרש דחסידי סוכטשוב בני-ברוק
כולל דחסידי סוכטשוב
כולל "סנה משה"
ע"ש הר"ח ח' משה יצחק זיסר ז"ל
בית מדרש
למגידי שיעור "דף היומי"
ח'תם סופר 3 ת.ד. 471 ב"ב טל. 03-5775333

האשה
החשובה ודופת
צדקה וחסד
מרת
ורדה שניצר
ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
תנצב"ה

יו"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א • לע"נ הר"ד מרדכי קלמן (מוטי) זיסר ב"ר משה יצחק ז"ל

גליון מס' 1048

מסכת ערכין ז' - י"ג ♦ סופרים א', ח' - א', י"ב

בס"ד, כ' סיון תשע"ט

השבוע בגליון

- ♦ על שליח ציבור לבקש רשות טרם רדתו לפני התיבה
- ♦ המשוררים בבית המקדש
- ♦ הגיל הראוי לעבודת הלוי בבית המקדש
- ♦ מלאכת השירה מן המלאכות הקשות במקדש
- ♦ מדוע לוי רשאי לעסוק במקדש במלאכה אחת בלבד

- ♦ ניגון בעוגב בבית הכנסת
- ♦ האם העוגב היה אחד מכלי הנגינה של הלוויים בבית המקדש?
- ♦ הלל השלם והלל בדילוג
- ♦ ההבדל בין חג הפסח לחג הסוכות

דבר העורך

חלוקת מגרשים חנים

אין כל ספק, כי כל לומד דף היומי נושא בליבו את תחושותיו האישיות לגבי הדף היומי, המהווה חבל הצלה עבור רבבות יהודים, שאלמלא הדף היומי לא היו זוכים להתחבר אל התורה הקדושה, המייחדת אותנו כעם סגולה.

אי שם בצפון הארץ, מתגורר יהודי לומד דף יומי, בשם ר' ש. ב. הי"ו, אשר ביטא את רגשותיו העזים באופן מיוחד במינו, ומסרם בעבר לגליונו.

בעברי נמנית על האנשים שאינם לומדים דף יומי, לא מפני שאינם מעוניינים, לא משום שאינם חפצים, ואף לא בשל כך שאינם יודעים מה הוא "דף היומי". פשוט לא ידעתי מה היא תורה.

ר' ש. מספר כי "התחנך" בבית ספר כללי, גדל והתבגר ללא ידע בסיסי ביהדות, אך ביום מן הימים הבליח הניצוץ היהודי, הרמץ הנסתר התלקח והפך ללהבת אש גדולה, ור' ש. התעטר בכיפה ופנה אל בית הכנסת.

באי בית הכנסת באזור מגוריו, שגם עמם שוחחנו, מספרים כי השתאו למראה התקדמותו המהירה. מתפללי בית הכנסת נוכחו עין בעין מידי שבת, כי חל בו שינוי והבדל נוסף מן השבת הקודמת, ועד מהרה הוא השתלב בשלמות בחיי תורה מלאים. ברוך ה'.

דף י/ב הרדולים לא היה במקדש ... מגריפה היתה במקדש

ניגון בעוגב בבית הכנסת

האם העוגב היה אחד מכלי הנגינה של הלוויים בבית המקדש?

שאלה זו נלוותה לסערה רבתי שפקדה את קהילות ישראל לפני שנים רבות, כאשר שינויים ורפורמות החלו פושים בקהילות היהודיות בגרמניה. מאבק איתנים התנהל בין גדולי התורה שומרי המסורת, לבין ה'מתחדשים' למיניהם, אשר החלו להשתמש בעוגב בבתי הכנסת לליווי השירה בעת התפילה.

לגבי ניגון בשבת בבית הכנסת על ידי נוכרי, הופיע פסק דין נחרץ בעיר המבורג, בשנת תקע"ט, בשם "אלה דברי הברית", ובו הובאו דבריהם החרפים של כל גדולי הדור, בראשם רבי עקיבא איגר זצ"ל, רבי יעקב מליסא, בעל ה"נתיבות" זצ"ל, וה"חתם סופר" זצ"ל, אשר אסרו את הדבר בכל תוקף, בכל כלי ניגון שהוא.

למעשה, נהגו בכל קהילות ישראל לאסור את הניגון בבית הכנסת בכל כלי שיר שהוא גם בימות החול, כדברי ה"חתם סופר" זצ"ל (שו"ת ח"ה סי' קצ"ב) אשר שלל זאת באופן מוחלט: "כי אפילו אם הותר לשמחת חתן וכלה לשמח לב עגומי הגלות, אבל במקדש מעט אין נכון להראות שמחה לפניו כעין שמחת ציון כי אין שמחה ואין שחוק לפניו ית"ש, עד יושב בשמים ישחק" (ועיי' שו"ת "מנחת יצחק" ח"ה סי' צ"ז).

מאחר שהשתוקקותם של המכרסמים בכרם בית ישראל היתה להתדמות לגויי הארצות, הם ביקשו לנגן בבתי הכנסת בעוגב, דווקא בעוגב, שכן נוהגים הנוצרים בבתי תיפלתם. כאשר התריסו כנגדם כי הדבר אסור גם משום איסור "חוקות הגויים", שאסור להלך אחר מנהגי הנוכרים, היו שהשיבו כי אין לשלול את הנגינה בעוגב בימי חול מחמת איסור ההליכה בחוקות הגויים, שכן, אמות, הנוכרים משתמשים בעוגב בבית תיפלתם, אך כבר בבית המקדש השתמשו בעוגב, עוד בטרם הגויים החלו להשתמש בו, וכמבואר בגמרא (סנהדרין נב/ב), כי הריגת חייבי מיתות בית דין באמצעות סייף אינה אסורה משום חוקות הגויים, מפני שהדבר כתוב כבר בתורה, ואין זו הליכה בחוקות הגויים אלא בדרכי התורה.

ה"חתם סופר" זצ"ל (שו"ת ח"ו סי' פ"ו) טוען להיפך, מניין לנו להניח כי הנוכרים החלו להשתמש בעוגב בבתי תיפלתם רק לאחר תקופת בית המקדש, הרי כבר על יובל שהיה (בראשית ד/כא) "תופס כינור ועוגב" פירש רש"י (שם, כ), כי היה "תופס כינור ועוגב לעבודה זרה!" לא זו בלבד,

צעילוי נשמת

מורנו הגה"ח

רבי **שמואל צבי קובלסקי** זצ"ל
בן הר"ר בנימין ז"ל נלב"ע כ"ג בסיון תשנ"ג

תנצב"ה

צעילוי נשמת

מרת **אסתר איינהורן** ע"ה
ב"ר דוד ז"ל נלב"ע כ"ג בסיון תש"ס

תנצב"ה

הנוצחה ע"י בנה ידידנו הר"ר **חיים נפתלי איינהורן** ומשפ' שיחיו - פ"ת

לעילוי נשמת

הר"ר **ניסן קלמן** ז"ל ב"ר מאיר צבי ז"ל - תל אביב
נלב"ע כ' בסיון תשס"א **תנצב"ה**

הנוצחה ע"י בני המשפחה שיחיו

נר ה'
נשמת
אדם

הוא גם משער, כי גם בלא זאת, יתכן שלא היו משתמשים בעוגב בבית המקדש, משום שמו הדומה ל'שירי עגבים' שהם שירים מאוסים.

לנידון זה, ייחד הגאון רבי דוד צבי הופמן זצ"ל, בעל שו"ת "מלמד להועיל", תשובה מיוחדת (שו"ת ח"א סי' ט"ז), ובין היתר הוא מברר אם אומנם ניגנו בבית המקדש בעוגב, והוא טורח להוכיח, כי אכן בבית המקדש לא השתמשו בעוגב, כדלהלן.

בסוגייתנו מתואר כלי זמר בשם מגריפה, אשר שימש את הלוויים בעת שירתם בבית המקדש. קול המגריפה אשר היה עצום ורב ונשמע עד יריחו (תמיד פרק ג' משנה ח), זוהה על ידי מפרשים רבים כקולו של העוגב (ראה "תפארת ישראל" בתמיד שם ובהג' מהריעב"ץ כאן).

הנה, במשנה (תמיד פרק ה' משנה ו') נאמר, כי בשלב מסויים של עבודת קרבן התמיד, "נטל אחד את המגריפה וזרקוה בין האולם ולמזבח", כאות וכתזכורת לשלשה דברים, לכהנים כי הגיעה עת ההשתחויה, ללוויים שהגיעה עת השירה, ולראש המעמד אשר העמיד את הטמאים בשער מזרח. מהי מגריפה זו. לדעת בעל התוספות יום טוב (שם) המגריפה לא היתה כלי להשמעת קול כלל, שכן, לא יתכן שיזרקוה שהרי היא עלולה להשבר. ברם, הרשב"ד (תמיד שם) פירש, כי המגריפה היא כלי שיר המיועד להוצאת קולות רבים ושונים בבת אחת, ובהגיע מועד 'זריקת המגריפה' היו משמיעים קול אדיר מכל הכלים באחת, והיו הכל מזדעזעים מעוצמתו, עד ש"אין אדם שומע קול חברו בירושלים מקול המגריפה" (תמיד שם). זו המגריפה המובאת גם בגמרתנו, ומאחר שהמשנה מציינת כי השימוש במגריפה היה לתזכורות בלבד, הרי לנו כי היא לא שימשה לליווי שירת הלוויים בבית המקדש.

דף י"א מאי שנא בפסח דלא אמרינן כל יומא

הלל השלם והלל בדילוג

בכל חג ומועד, בראש חודש ובחנוכה, אנו אומרים הלל.

במאמר הבא נעמוד על טיבו של ההלל, ועל טעם אמירתו.

בחגים ובמועדים אנו אומרים הלל השלם ברוב עם, ואילו בראשי חדשים אנו אומרים הלל בדילוג, שמחסירים מקצת מן הפרקים שבסדר ההלל. בגמרתנו מבואר, כי דין אמירת ההלל, נלמד מן הפסוק (ישעיהו ל/כט) "השיר יהיה לכם כליל התקדש החג", שיש לשבח ולהלל את הקב"ה בימים המקודשים לחג, ואילו בראשי חדשים אומרים הלל בדילוג, כדי שיהא ניכר שאמירת ההלל בראש חודש היא מנהג ישראל ולא מצד הדין ("משנה ברורה" סי' תכ"ב סעי' ב'). מנהג הספרדים שאף אין מברכים על הלל בדילוג, שאינו מעיקר הדין ("שולחן ערוך" או"ח סי' תכ"ב סעי' ב').

ההבדל בין חג הפסח לחג הסוכות: כל מתפלל הבחין בוודאי, כי אינו דומה הלל של חג הסוכות להלל של חג הפסח. בחג הסוכות אומרים הלל השלם בכל יום, ואילו בחג הפסח אומרים הלל השלם ביום טוב הראשון בלבד. גמרתנו מבארת, כי הטעם לכך הוא, שימי חג הסוכות שונים זה מזה, שבכל יום מקריבים מספר קרבנות שונה מן הימים האחרים, ולפיכך כל יום הרי הוא כיום טוב בפני עצמו, ואילו בחג הפסח מקריבים בכל יום ויום מספר זהה של קרבנות.

בנפול אויבך אל תשמח: ה"בית יוסף" (או"ח סי' ת"צ סעי' ד') מביא הלכה זו, אך מצטט טעם אחר, שונה לחלוטין. הוא מביא את דברי המדרש, שבחג הפסח אין אומרים הלל השלם כי אם ביומו הראשון, מפני שבשביעי של פסח המצרים טבעו בים, ונאמר (משלי כד/יז) "בנפול אויבך אל תשמח". אמנם, כחו של טעם זה יפה לשביעי של פסח בלבד שבו המצרים טבעו בים, אך מאחר שאין ראוי שימי חול המועד יהיו עדיפים על יום טוב שביעי, שבהם יאמרו הלל השלם ובשביעי של פסח יאמרו הלל בדילוג, אין אומרים הלל השלם אלא ביום הראשון של פסח ("פרישה" שם אות ב').

כיצד זה, תמה המהרש"א (ברכות ט/ב) התעלם ה"בית יוסף" מגמרא מפורשת, גמרתנו, המטעימה את אי אמירת הלל השלם בפסח בכך שקרבנות כל ימי החג זהים זה לזה, והביא את טעמו של המדרש? גדולה מזו, ה"בית יוסף" בעצמו, מביא את טעמה של גמרתנו בעוסקו בהלכות סוכות (או"ח סי' תרמ"ד); מה טעם, איפוא, ראה ה"בית יוסף" לשנות בהלכות פסח ולהביא את טעמו של המדרש.

בספר "ישועות יעקב" (על שו"ע ת"צ שם) מבאר את הדברים באופן נאה.

שני נימוקים לאמירת ההלל: שני נימוקים יש לאמירת ההלל. א. יום החג. ב. נס שאירע. יש חגים שלא אירע בהם נס, חג השבועות וחג הסוכות, ואמירת ההלל בהם היא מפני החג. יש שאומרים הלל על שום נס שאירע, כגון בשמונת ימי החנוכה שאומרים בהם הלל מדברי סופרים, אף על פי שימי החנוכה אינם חג ומועד, על שום הנס שאירע בהם לאבותינו. שביעי של פסח מתייחד מיתר החגים בכך, שמלבד היותו יום טוב, ביום זה נעשה נס לישראל שנקרע ים סוף לאבותינו. מעתה, כאשר מבקשים להבין מדוע אין אומרים הלל בשביעי של פסח, יש צורך בהסבר אשר יתן מענה לשני המאפיינים של שביעי של פסח, קדושת היום, והנס שאירע בו. בגמרתנו המבארת, כי שביעי של פסח אינו מיוחד בקרבנותיו, יש כדי לענות מדוע אין אומרים הלל מפני החג, ואילו המדרש

כאשר התכוננתי לקראת סעודת מצווה, לרגל כך שזכיתי לסיים מסכת, ברוך ה', החלטתי להזמין אל הסעודה גם תלמידי חכמים, רבנים מגידי שיעור בדף היומי, וגם ידידים וחברים מן העבר השני, אלה שהכרתי במהלך רוב חייו, מפני שרציתי להעביר להם את תחושת ההפתעה שחוויתי אני בעצמי, כאשר נודע לי לראשונה, כי עם סיום מסכת עורכים סעודת מצווה. עצם הידיעה הנכבדה הזו, מחדדת ומבהירה את חשיבות לימוד התורה.

בשעה היעודה התאספו בבית אנשים מסוגים שונים, חלקם עם כיפה מגוהצת שנחה על ערימות מגוונות של תלתלים.

הסעודה החלה. שירה וזמרה, ברכות ומאכלים, והנה ר' ש. קם וביקש את רשות הדיבור. הרי לפניכם דבריו היוצאים מן הלב, כמות שהם:

חברים יקרים. ברצוני לספר לכם מעשה קצר.

אי פעם החליט מלך נדיב ורחמן, לאפשר לכל נתין בממלכתו להגיע לדירה משלו. הארץ רחבת ידיים, אמר ליועציו, ומדוע לא נשכן בה את האזרחים, שיהנו מטובה. קול קורא יצא מטעם הכרוז המלכותי, כי בתאריך מסויים יחולקו מגרשים לבנייה, חינם אין כסף. החלוקה תמשך על פני יום אחד בלבד. נקל לשער כי הכל נהרו לשם, אנשים, נשים וטף.

אחי ורעי היקרים, הרים ר' ש. את קולו, כיצד תתייחסו לאדם העומד בתור מתוך ידיעה כי אחיו האהוב נם שנת ישרים ואינו יודע על דבר החלוקה, אך הוא אינו עושה מאומה! פשוט מתעלם! הן היינו בזים לו בכל לב. כך מתנהג אחי! הזדמנות של פעם בחיים נקרית לפניו, והוא אינו מיידע אותו ומקיצו משנתו!?

וכיצד תתייחסו לאדם שאחיו אינו מגיע לחלוקת המגרשים מפני שהוא טוען, כי כבר שכר דירה לשבעה חודשים, ומה ממנו יהלוק מה יהא לאחר מכן. אם האח לא יעמוד ויסביר לו בכל שפה שבעולם, כי טעות מרה טועה הוא, הרי הוא מאבד את הזדמנות חייו להגשים את האחוה ואת קשר הדם שביניהם. אם לא עכשיו, אימתי?!

אני, פנה ר' ש. לידידיו בהתרגשות רבה, גיליתי את הדבר המשתלם ביותר. זכיתי ללמוד תורה! ואני חש כי אבגוד בבידיות העזה שבינינו, אם לא אגלה את אזנכם על כך. הרי זו הזדמנות חיים, שאי אפשר לוותר עליה! וכי אשמור מידע זה לעצמי? וכי לא אשדל את מי שאינו מבין מדוע זה הכרחי עבורו. זו הרי תגלית החיים! דעו לכם כי זה ממש הכרחי, אי אפשר בלי זה. אין מי שלא צריך. יש אולי מי שעדיין אינו יודע. אבל אני יודע שלכם, וברצוני לגלות באזניכם, יהודים אנו, קיבלנו בהר סיני את המתנה הגדולה בעולם. אחי. בואו לימדו תורה!

סעודת הסיום המופלאה הסתיימה בדמעות של התרגשות, ותלמיד חכם שנכח במקום שח לנו:

נדרש לטעם השני, שביום זה נעשה נס לאבותינו, ועל כך יש צורך בדברי המדרש, כי בנפול אויבך את לשמח... [לפי זה, אין צריך לטעמו של ה"פרישה" שכן, רק בשביעי של פסח אירע הנס].

דף יא/ב מידי דהוה אשליחא דציבורא דממליך

ברשות מרנן ורבנן ורבותי

גמרתנו היא המקור לכך שעל המבקש להתפלל לפני העמוד, ליטול רשות מן הקהל, או מן הגבאי הממונה על ידי הקהל.

על שליח ציבור לבקש רשות טרם רדתו לפני התיבה: חזקיהו המלך אשר עלה על כס המלכות אחרי המלך אחז, חידש את עבודת הקרבנות בבית המקדש, כמתואר בהרחבה בדברי הימים (כט/כא), והנביא מציין שהוא אמר לכהנים להקריב קרבנות, "ויאמר לבני אהרן הכהנים". גמרתנו מבארת, כי אף על פי שהכהנים בלבד הם הרשאים להקריב קרבנות, וזהו תפקידם, מכל מקום, היה עליהם ליטול רשות להתחיל בעבודתם "מידי דהוה אשליחא דציבורא דממליך", היינו: כפי ששליח ציבור היורד לפני התיבה, שואל רשות לפני כן מאת העם.

הגאון מוילנא זצ"ל התקשה, מדוע ה"שולחן ערוך" (או"ח סי' נ"ג סעי' ט"ו) פוסק, כי שליח ציבור קבוע יורד לפני התיבה בלא להמתין שיבקשוהו לעשות כן, אחר שבסוגייתנו מבואר, כי עליו לבקש רשות ככהנים אשר גם הם מזומנים לעבודתם בקביעות. ה"ביאור הלכה" מיישב "בדוחק", כי הכהנים בימי חזקיהו נזקקו להוראתו ביום הראשון לעבודתם בלבד, אך בשאר הימים לא היה להם ליטול רשות בכל יום, שזהו תפקידם. ואף גמרתנו האומרת כי שליח ציבור צריך לבקש רשות, עוסקת בממונה כללי על ענייני הציבור, שעליו להתעטר במידת הענווה ולבקש רשות טרם רדתו אל התיבה. ברם, מי אשר מונה במיוחד לכהן כחזן, ייגש לתיבה מיד, שהרי לשם כך מינוהו.

נמצאנו למדים, כי לכל הדעות, מי שלא מונה לכהן כשליח ציבור באופן קבוע, צריך ליטול רשות טרם הוא ניגש אל התיבה. הגאון רבי יוסף חיים זצ"ל כותב (שו"ת "תורה לשמה" סי' ל"ד) כי גמרתנו היא גם המקור לכך שהמתכבד לזמן בברכת המזון אומר "ברשות".

כתב הרמ"א ("שולחן ערוך" או"ח סי' קס"ז סעי' י"ד), שהעומד לכרך ברכת "המוציא" ומבקש להוציא את כל הסועדים ידי חובת הברכה, אומר לפני כן "ברשות", משום מידת הענווה ("משנה ברורה" ס"ק ע"ה). מעניין לציין טעם נוסף שכתב בעל "שבלי הלקט", כי מאחר שהבוצע על הפת אוכל ראשון מן הפת, עליו ליטול רשות מן המסובים, כדי שלא יראה כרעבתן, ובאמירת "רשות" הרי הוא אומר להם "לא משום רעבתנות אני בוצע כדי לטעום תחילה, אלא על רשותכם". בכך הוא מסביר את מנהג הספרדים שמשיבים למברך "שמים", לאמר, אתה נוהג כדון וכהלכה, ולא משום רעבתנות הנך עושה כן.

ראוי לציין, כי לדעת הגר"א אין לומר "ברשות" קודם ברכת המוציא ("מעשה רב" סי' ע"ח).

דף יא/ב עומדים על דוכן ואומרים שירה

המשוררים בבית המקדש

בדפים אלו אנו עוסקים בשירת הלוויים שבבית המקדש, אשר נעשתה בשירה בפה ובניגון בכלים, ואשר היתה מלווה על ידי בניהם הקטנים של הלוויים, שהיו משמיעים את קולותיהם הצעירים "לפי שקול הלויים הקטנים דק ומתבל את קול הלויים הגדולים" (רש"י ד"ה "אומרים"), כמבואר במשנתנו: "אין הקטן נכנס לעזרה לעבודה אלא בשעה שהלויים אומרים בשיר".

הגיל הראוי לעבודת הלוי בבית המקדש: הגמרא (חולין כד/א) מבארת, על פי האמור בתורה, כי הלוויים החלו ללמוד את מלאכתם מגיל עשרים וחמש, ולאחר חמש שנות לימוד החלו לשרת בפועל בבית המקדש, בגיל שלושים. אגב, מכאן למדו הפוסקים, כי גילו של שליח הציבור בימים הנוראים לכתחילה לא יפחת משלושים שנה, משום שהתפילה היא כנגד עבודה שבמקדש (רמ"א "שולחן ערוך" סי' תקפ"א סעי' א', "משנה ברורה" ס"ק י"ב ושעה"צ אות כ"א).

לאור דברי הגמרא הנזכרים, פוסקים רבים התקשו בהבנת דברי הרמב"ם הבאים.

הרמב"ם (הל' כלי המקדש פ"ג הל' ז') כותב: "אין בן לוי נכנס לעזרה לעבודתו עד שילמדוהו חמש שנים תחלה, שנאמר זאת אשר ללויים מבן חמש ועשרים שנה וכתוב אחד אומר מבן שלשים שנה, הא כיצד חמש ללמוד. ואינו נכנס לעבודה עד שיגדיל ויהיה איש שנאמר איש על עבודתו". לכאורה, ראשיתה של הלכה זו סותרת את סופה, שבתחילה כתב שאין בן לוי נכנס לעבודה עד גיל שלושים, ולאחר מכן כתב, כי מעת שהופך לאיש - גיל שלש עשרה שנים - הלוי מתחיל לעבוד. תירוצים רבים נאמרו על כך.

יש שיטבו, כי הגבלת הגיל אינה אלא לגבי עבודות נשיאת המשכן ממקום למקום (מהר"י קורקוס). הסבר נוסף נאמר, כי מגיל שלושים חובה לעבוד, ומגיל י"ג שנים ניתן לעבוד, כל זאת בתנאי שקדמו לכך חמש שנות לימוד (שם וברדב"ז). ה"כסף משנה" מפרש, כי הלוי רשאי לעבוד בדרך קבע החל מגיל שלושים בלבד, ומגיל י"ג הוא רשאי לעבוד בדרך ארעי.

מלומד דף יומי מתחיל, למדתי אני, מגיד שיעור ותיק, כי הדף היומי מאחד את העם ומשיב בנים לגבולם.

המעוניין לכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד מהם מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 471 בני ברק, פקס: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

"באוטובוס, בדרך לעבודה, תענוג!"

גם ר' יעקב, עו"ד מבית שמש לא מוכן לוותר על זה.

2 משניות ביום וכל היום נראה אחרת.

כולם מצטרפים מה איתך?

לקבלת טפרון חודשי ראשון חינם

מתקשרים ומאירים את הנשמה! *3764

לעילוי נשמת

מרת **רבקה הירש** ע"ה

ב"ר מנחם אריה ז"ל נלב"ע כ"ד בסיון תש"ס

תנצב"ה

הונצחה ע"י ידידינו בני המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

הר"ר **אברהם יעקב פרידמן** ז"ל

ב"ר מרדכי ז"ל נלב"ע כ"ה סיון תשנ"ד

גבאי בית המדרש סוכטשוב

תנצב"ה

הונצח ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

הר"ר **אהרן פרידמן** ז"ל

ב"ר חיים קלונימוס קלמן ז"ל נלב"ע כ' בסיון

תשנ"ט מיקירי בית המדרש סוכטשוב

תנצב"ה

הונצח ע"י המשפחה שיחיו

ובכן, מתברר, כי קיימות שתי גישות שונות בראשונים להבנת האיסור שהוטל על הלוויים לעסוק במלאכה אחרת שאינה מתפקידם, כלהלן. ההבדלה בין הכהנים ללוויים מובנת היטב. הגדרות נפרדות ודינים שונים לכהנים וללוויים, וניתן לתחום את עיסוקו של הלוי לעבודות הלוויים בלבד, שכלפי הכהנים הוא נחשב כזר שעשה מלאכת כהן. כאשר נבקש לבחון את איסורו של הלוי לעסוק במלאכת לוויים שהוא לא הופקד עליה, ניתן לפרש זאת בשני אופנים. יתכן, שלאחר שהוא מונה לעסוק בתפקיד מסוים, הוא נחשב כזר לגבי התפקיד האחר ולפיכך הוא אינו רשאי לעסוק בו. יתכן גם, כי אמנם הוא אינו נחשב כזר לגבי התפקיד האחר, שסוף סוף עשה מלאכה שהוא ראוי לה, שהרי לוי הוא, אלא שהוראה זו נועדה כדי שכל לוי יתרכז במלאכתו ויבצענה על הצד הטוב ביותר.

מהתבוננות בדברי הראשונים עולה, כי הם נחלקו בהגדרת האיסור שבו אנו עוסקים. הרמב"ם (מורה נבוכים ח"ג פרק מ"ה) כותב, "וכן הזהיר כל אדם מעובדי המקדש שלא יתעסק במלאכת חבריו, כי המלאכות והעסקים המסורים לרבים, אם לא ייוחד איש למלאכה מיוחדת, יפול ההתרשלות והעצלה מן הכלל", וכן כתב ה"חינוך" (מצווה שפ"ט).

ואילו הרמב"ן (ספר המצוות מצווה ל"ו) כתב, כי הלוויים היו מחולקים למשמרות, כמשמרות הכהונה, על פי הלכה למשה מסיני, ולפיכך נאסר על בן משמרת אחת לעסוק בעבודת משמרות אחרות [הרמב"ם אינו חולק על כך שהיו משמרות לווייה, אך לדעתו הן סודרו על ידי דוד המלך ואינן הלכה למשה מסיני, רמב"ם הל' כלי המקדש פ"ג הל' ח', עיי' חידושי מרן רי"ז הלוי עה"ת פרשת במדבר, דברות אריאל סי' כ"ד, השג יד בסוגייתנו].

מעתה, מובן היטב מדוע הרמב"ם נקט כי לוי משורר שהזקין ופסק מלשורר רשאי לעבוד כשוער, שכן, לא נאסר עליו לעשות כן אלא כדי שיתרכז בעבודה אחת ויעשנה בשלמות, ולאחר שפסק משירה, אין כל עילה למנוע ממנו להתרכז במלאכת השוערים.

מלאכת השירה מן המלאכות הקשות במקדש: ה"כסף משנה" מבאר באופן נוסף, כי הגבלת הגיל אינה על עבודת השירה, שמלאכת השיר "היא חכמה גדולה וצריכה לימוד המוסיק"א". אכן, בעל ה"שלטי גיבורים" [ספר גדול על מלאכת המקדש וענייניה, לחכם הקדמון רבי אברהם משער אריה] כותב, כי מלאכת השירה בבית המקדש היתה מן המלאכות הקשות, כפי שעולה מן הכתוב בדברי הימים (א' כה/ז), כי מתוך שלושים ושמונה אלף הלוויים בני שלושים ומעלה שחיו בתקופת דוד המלך, נבחרו ארבעת אלפים להלל לקב"ה, ומאתים שמונים ושמונה בלבד מתוכם, היו "מלומדי שיר לה". כמו כן נאמר (שם), כי המשוררים לא עסקו ביתר מלאכות המקדש, כי אם במלאכת השירה, "כי יוםם ולילה מוטל עליהם לעסוק במלאכת השיר" (מצודת דוד דברי הימים א' ט/לג).

בפירושו של הגאון מוילנא זצ"ל לשיר השירים (ו/ז), חבויה ידיעה מעניינת מאד. הגאון כותב, כי למרות המאמצים הרבים שהלוויים המשוררים נדרשו להם בעת שירתם, גרונם לא כאב ושריריהם לא דאבו. לדעתו, זוהי כוונת הפסוק (שיר השירים ו/ז) "צוארך כמגדל השן".

דף יא/ב משורר ששיער בשל חבריו במיתה

מדוע לוי רשאי לעסוק במקדש במלאכה אחת בלבד

חקירה מעניינת קיימת בהגדרת הלכה מהלכות הלוויים ששירתו בבית המקדש.

תפקידים רבים היו בבית המקדש, היו לוויים שקיבלו אחריות על השערים שבבית המקדש, ואחרים התמנו לשורר בבית המקדש, וכן הלאה. אביי אומר בגמרתנו, כי "משורר ששיער חייב מיתה". על כל לוי לעבוד בעבודתו בלבד, והוא אינו רשאי לעבוד במלאכה שאינה מלאכתו.

הרמב"ם כותב (הל' כלי המקדש פ"ג הל' כ'), כי לוי משורר שהזקין וקולו אינו ערב, "יראה לי שאינו נפסל אלא לשורר שירה, אבל יהיה מן המשוערים". האם פסק הלכה זה אינו סותר את דברי גמרתנו, כי על כל לוי לעסוק במלאכתו בלבד?

חוויה רוחנית מרגשת

ספרון חודשי ללימוד יומי קצר בכל יום משנה אחת הלכה אחת וקטע מהגמרא

לחודש התנסות חינם!

חייג עכשיו: 3029 *

או שלח מייל לדוא"ל veten@meorot.co.il

